

THEATERALLIANTIE & OPERA2DAY PRESENTEREN

MOZARTS
ZAUBERFLÖTE

THE NEXT GENERATION

PROGRAMMA

Theu Boermans en Frans van Deursen over

MOZARTS ZAUBERFLÖTE

THE NEXT GENERATION

Door **Jowi Schmitz**

In 2019 presenteerde Theu Boermans met zijn vaste team de succesvolle voorstelling Amadeus. Tijdens dat stuk werd de kiem gelegd voor deze nieuwe productie: Mozarts Zauberflöte – the next generation, met een zorgvuldig geselecteerde cast van geweldige acteurs en zangers. Het is een prikkelende, radicale én Nederlandstalige bewerking van Die Zauberflöte geworden, met de onveranderd fantastische muziek en weergaloze aria's van Mozart. Samen met schrijver en vertaler Frans van Deursen bewerkte regisseur Theu Boermans de opera.

Waarom een bewerking van Die Zauberflöte?

Theu Boermans: "De muziek is natuurlijk ongeëvenaard, dus toen mij werd gevraagd of ik deze opera wilde regisseren leek me dat zeer aantrekkelijk. Maar tegelijk is het verhaal uit 1791 nogal verouderd. In die tijd gaf het de mores van het achttiende eeuwse leven weer, maar we zien nu dat die mores nogal vrouwonvriendelijk en racistisch waren. We wilden het niet zomaar op de planken brengen omdat het verhaal wringt én omdat we een opera wilden laten zien die iets zegt over onze tijd. Een dubbele missie dus."

Wat hebben jullie toen gedaan?

Frans van Deursen: "De opera Die Zauberflöte is een 'Singspiel'. In een 'Singspiel' is niet alleen de zang belangrijk, maar juist ook het spel en de verhaallijn. Het Weense publiek kon destijds het verhaal dus redelijk volgen. Dat uitgangspunt hebben we behouden. Daarom is de opera ook in het Nederlands vertaald en wordt er ook bij ons

gezongen én geacteerd. Het oorspronkelijke verhaal gaat over de nogal argeloze prins Tamino. Hij wordt door de Koningin van de Nacht op pad gestuurd om haar dochter Pamina uit de klauwen van Sarastro te redden. De prins trekt er samen met vogelvanger Papageno vol vuur op uit. Dan ontdekt hij dat de Koningin van de Nacht niet zo aardig is als ze zegt te zijn - dat beweert althans Sarastro - en Tamino gelooft dat onmiddellijk. Hij loopt als het ware over naar de vijand en de verliefde Pamina volgt hem lijdzaam. Aanvullende verhaallijnen zijn er nog voor de vogelvanger die ook de liefde zoekt en voor de bruto Monostatos. Het geheel is overgoten met een Egyptisch sausje, vol symbolen en dieren, zoals slangen."

Boermans: "Pas toen we op het idee kwamen om ons verhaal te plaatsen in een niet al te verre, dystopische toekomst, voelden we dat er verschillende

elementen op hun plek vielen. De ramp heeft zich al voltrokken, er is al een dictator aan de macht geweest, met rampzalige gevolgen. Wat als de Kapitoelbestormers destijds bij Trump hun zin hadden gekregen, dát was één van de achterliggende gedachtes. Wat als de wereld werd geregeerd door mensen met een kortzichtige blik, een situatie die uiteindelijk uit de hand liep. Dat is helaas vrij voorstelbaar. Kijk maar naar ons omringende landen waar dictators aan de macht zijn, denk maar aan al die staten in Amerika waar nu non-binair zijn wordt verboden, om van abortus maar te zwijgen. We zitten best dicht tegen zo'n wereld aan en juist dáárom heeft dit stuk – in deze vorm – iets over onze tijd te vertellen. Het verhaal start in die resten van een samenleving, met op de achtergrond steeds de vraag: hoe moeten we verder vanaf hier? Daar moet prins Tamino, jong en nog wat onzeker, een antwoord op vinden. Gelukkig staat Pamina steviger in haar schoenen."

Van Deursen: "Door dit uitgangspunt werd het verhaal ook heel geestig, al zeg ik het zelf. Het is geestig omdat we in de bewerking een lichte humoristische toon hebben gevonden om dit op het eerste oog donkere verhaal te vertellen; de verwijzingen naar onze eigen tijd, Papageno als droogkomische jongen van het volk, Monostatos die in straattaal praat die hij zelf nauwelijks begrijpt - er valt veel te lachen."

Wat gaat het publiek meemaken?

Boermans: "Je ziet een afgefakkeld decor, dode bomen en de resten van een bunker; het is onduidelijk of die plek echt is of een soort militair oefenterrein; waar zijn we precies? We hebben een heel goed team van zangers en acteurs, en omdat het verhaal in het Nederlands is, kunnen zowel verknochte operafans als nieuwkomers hun hart ophalen. Want de muziek is nog even schitterend, en het verhaal is nu dus goed te volgen."

Was het lastig om dit verhaal te bewerken?

Van Deursen: "De oorspronkelijke verhaallijn was een dramaturgisch mijnenveld, vol gaten en doodlopende weggetjes. Dat kwam omdat de librettist

van toen, vrije theaterproducent Emanuel Schikaneder, aanvankelijk een bekend sprookje als basis voor zijn verhaal gebruikte. Maar halverwege het schrijven ontdekte hij dat dat sprookje al in een andere productie werd gebruikt, eentje die al in Wenen te zien was! Uit angst voor plagiaat heeft hij toen de tweede helft over een heel andere boeg gegooid, waardoor er op zijn zachtst gezegd nogal wat vaagheden zijn ingeslopen."

Boermans: "Het is ook leuk om je te realiseren dat Schikaneder de grote financier was van deze opera. Aangezien hij zelf graag zong, schreef hij de rol van Papageno voor zichzelf. Dat merk je extra in die tweede helft, daar zitten allemaal verhaaltechnisch onnodige soli voor Papageno in."

Dus nu is het na al die jaren én met jullie bewerking een actueel stuk geworden.

Van Deursen: "Deze visie op het stuk past in ieder geval beter in het 'nu'."

Boermans: "Ik weet dat het wat hoogdravend klinkt, maar misschien dat Schikaneder, als hij nu had geleefd, ook wel iets in deze richting bedacht. Want het gaat nog steeds over verschillen tussen arm en rijk, over macht en wat je daarmee kunt doen, over een wereld vol botsende opvattingen. Maar wij hebben nu ook twee jongeren, Tamino en Pamina, die zoeken naar een oplossing die voor iedereen werkt, een zoektocht die – gelukkig – ook hoop bevat."

Interview met

Hernán Schvartzman

Muzikaal leider & dirigent

Door **Jowi Schmitz**

Dirigent Hernán Schvartzman werkte een paar jaar geleden met regisseur Theu Boermans samen, tijdens het maken van de succesvolle productie Amadeus. In die voorstelling zit een scène waarin Amadeus samen met zijn vrouw Constance een duet zingt, dat was geleend van Papageno en Papagena uit Die Zauberflöte.

En toen dacht u: we moeten Die Zauberflöte gaan doen?

“Juist door die combinatie van spel en zang, die ook in *Amadeus* zat, had ik er vertrouwen in. Dat duet was zó emotioneel geladen dat ik het helemaal voor me zag. Dus met acteurs die goed kunnen zingen. Acteurs die samenwerken met operazangers die goed kunnen acteren. Zo’n manier van maken klopt bij *Die Zauberflöte*.”

Waarom klopt die manier van maken bij Die Zauberflöte?

“Vrije theaterproducent en librettist Emanuel Schikaneder gaf Mozart destijds de opdracht

voor deze opera. Mozart componeerde het liefst voor het hof, maar de stijl van Schikaneder was meer volks, meer toegankelijk voor iedereen, meer wat we nu muziektheater zouden noemen. Zo kwam deze opera tot stand.”

Wat is het verschil met een ‘gewone’ opera?

“Meestal is de tekst in een opera een beetje van ondergeschikt belang. Dat voel je ook als kijker: dan praten ze weliswaar even met elkaar, maar eigenlijk staan ze klaar voor de volgende aria. Als die zich dan aandient dan hups, duikt iedereen de muziek weer in. In *Die Zauberflöte* doet de muziek niet onder voor andere opera’s, maar nu is er dus ook nadrukkelijk een verhaal.”

Hoe ging de aanloop naar Die Zauberflöte – the next generation in zijn werk?

“We hebben heel lang audities gedaan om de beste mensen te krijgen. Wel zeven of acht rondes. Ik ben nog steeds diep onder de indruk van het niveau van de acteurs en de zangers die uiteindelijk zijn gekozen. Ik weet zeker dat het publiek ook zal voelen hoe goed ze zijn.”

Hoe pak je het dirigeren van zo’n beroemde opera aan?

“Als dirigent zoek ik altijd naar een manier om een stuk met historische lijnen op een frisse manier bij het publiek te brengen, zonder afbreuk te doen aan de muzikale historie. Omdat in deze voorstelling acteren echt onderdeel van de muziek is, dirigeer ik dus ook acteurs. Hoewel zij niet gewend zijn aan een dirigent, hou ik erg van hun manier van werken. Veel operazangers hebben *Die Zauberflöte* al een keer of tien gezongen en dat maakt dat ze in hun hoofd ‘horen’ hoe het moet. Dan staan ze niet meer altijd open voor mijn aanwijzingen. Acteurs zijn flexibeler, die zijn ook getraind om open te staan voor wat er ter plekke gebeurt - en daar hou ik erg van. Natuurlijk hebben de acteurs vaak van tevoren operazangles gehad en hebben ze ook ideeën hoe ze hun rol willen zingen, maar ik vind het mooi als die ideeën smelten tijdens het daadwerkelijke optreden. Als er een flow ontstaat, waardoor het zingen voortkomt uit de scene en

niet is ‘bedacht’. Dat is namelijk precies wat ik ook tijdens het dirigeren probeer te doen; reageren op het moment, op het verhaal, op de emoties.”

Heb jij ook met het regieproces te maken?

“Theu Boermans en ik repeteren samen, dat helpt bij het zoeken naar eenheid tussen muziek en spel. Zo kan ik meekleuren met de scenes. Als ik bijvoorbeeld zie dat Tamino zich in een scene moet voordoen als een echte galante prins, dan zorg ik dat de muziek statig klinkt. Voelt hij zich een kleine jongen – wat ook regelmatig gebeurt – dan verandert de muziek mee. Vaak zijn er grappige scenes, dan versterk ik dat door goed op het ritme te letten en dat te variëren. Of we stoppen opeens met spelen - en gaan dan weer door. Steeds reageren op het moment is mijn lievelingsmanier van werken. Uiteraard heb ik van tevoren thuis op basis van het scenario en de partituur wel en abstract doel geformuleerd, opdat ik weet waar ik naartoe wil werken. Maar als we eenmaal spelen, luister ik vooral naar het moment zelf.

Mindful dirigeren ja, zo zou je dat kunnen noemen. Ik geloof ook echt dat als ik dat niet zo zou doen, het publiek het zou voelen, dan missen ze, op onbewust niveau, de flow.”

Er komen waarschijnlijk grofweg twee soorten publiek op de productie af, de operakenners en juist de meer theater georiënteerde kijkers. Hoe anticipeer je daarop?

“Ook drie eeuwen geleden al was dit een opera voor iedereen, kinderen, ouderen, iedereen ging er naartoe. Er is iets magisch aan deze opera. Misschien ook omdat Mozart hem schreef in het

laatste jaar van zijn leven, vanwege het thema bovendien; leven en dood, nacht en dag, donkerte en licht. Als je dan toch een opera wilt gaan zien, kies deze.”

“Ik hoop ook echt dat we beide groepen kunnen verrassen. Dat het operapubliek heel gelukkig wordt omdat onze acteurs echt kunnen zingen en dat het voor theaterpubliek misschien die deur naar de opera op een kier zet, omdat ze zien; hier is ook echt een verhaal te halen, sámen met die fantastische muziek. Het acteren versterkt de muziek en andersom.”

Wat is je lievelingscène?

“Ik hou van een heleboel scènes in deze opera. Ik hou van het stuk waarin de drie ‘amazones’ samen zingen, dat is muzikaal heel interessant. Er is ook het deel waarin ze de magische fluit aan Tamino geven en hem vertellen dat er drie kinderen zullen komen om hem de weg te wijzen. ‘Volg je gidsen’ zeggen ze tegen het einde van die scene.

Ik ga altijd huilen op die plek, zo mooi. Er is nog zo’n scene, dat is als Tamino en Pamina elkaar eindelijk ontmoeten en een zware test moeten doorstaan. Daar is het niet eens zozeer de tekst als wel de melodie die Pamina zingt die me ontroert. Dat is een melodie waarmee ze Tamino aanspoort en steunt, ik hoor op dat moment echt hoe het klinkt als mensen heel gezamenlijk de problemen van het leven het hoofd bieden. Gelukkig ken ik de partituur uit mijn hoofd, dus het geeft niet als ik hem af en toe niet kan lezen omdat er tranen in mijn ogen staan.”

Rolverdeling

Pamina Sofia Ferri, Julia van der Vlugt

Tamino Roman Brasser,

Vocal understudy Max Bruins

Papageno Jasper van Hofwegen

Understudy Gerben Timmermans

Papagena Dominique Woerdings

Sarastro Huub Claessens,

Understudy Erik Plageman

1° Geharnaste man, Ordemeester, President

Erik Plageman, *Understudy* Hidde Kleikamp

1° Amazone Maartje Rammeloo,

Klaartje van Veldhoven

2° Amazon Lucie van Ree, Merlijn Runia

3° Amazone Ingeborg Bröcheler

Monostatos Mike Reus

Koningin van de nacht Svenja Gabler,

Emma Posman, *Understudy* Lena Stallinga

Bodyguards Dominique Woerdings,

Gerben Timmersmans, Shine Janssen

1° Ordelid en Geharnaste man

Max Bruins, Luca The

Kritisch Ordelid Sandra Siniväli

Creatives

Vertaling Frans van Deursen

Bewerking Theu Boermans en Frans van Deursen

Regisseur Theu Boermans

Muziek Wolfgang Amadeus Mozart

Muzikale leiding Hernán Schvartzman

Muzikale bewerking Max Knigge

Decorontwerp Bernhard Hammer

Projectie/contentontwerp Arjen Klerkx

Lichtontwerp Marc Heinz en Jasper Nijholt

Geluidsontwerp Maarten Houdijk

Rekwisieten Rob Snoek

Kostuumontwerp Mattijs van Bergen

Kap- en grime ontwerp Marissa Coster

Muzikaal leider kinderen & kinderregie

Marie-Louise Nelemans

Muzikaal leider kinderen Armand Dusault

Gevechtchoreografie Jeroen Lopes Cardozo

Casting acteurs Post Castelijm Casting

Producent Rosalie Mohr namens de Theateralliantie

De ganzen die in deze voorstelling als rekwisiet gebruikt worden, moesten wegens ziekte gedood worden.

Koor

Rick van den Belt, Marline Bouwman, Inge Brouwer,
Max Bruins, Beatriz Chirife, Lisa Defeyter,
Wessel van der Ham, Shine Janssen, Hidde Kleikamp,
Renske Kroondijk, Yuh-Ichi Sakai Lelieveld,
Sandra Siniväli, Lena Stallinga, Luca The,
Gerben Timmermans

Knaapjes

Knaapje 1 Nova Meens, Emma Boom,
Stef Smits, Alderick Broekmeijer

Knaapje 2 Catalina Schvartzman,
Julia Roijackers, Lieke Wouters, Thomas Koekkoek

Knaapje 3 Josha Lammeretz, Kees van Hussen,
Valerie Buizer, Pien Mulder

Dirigenten

Hernán Schvartzman,
Sam Weller, Andreas Hansson

LUDWIG ensemble

1° Viool Stella Zake Floor Le Coultre, Bas Treub

2° Viool Melissa Ussery,
Laura Lunansky, Tim Brackman

Altviool Sofie van der Schalie,

Simone van der Gissen, Elisa Karen Tavenier

Cello Nuala McKenna, Charles Watt, Kalle de Bie

Contrabas Wilmar de Visser,
Jordi Carrasco Hjelm, Ella Stenstedt

Fluit Inês Pinto, Cristina Gonzalez, Jeantte Landré

Hobo Aisling Casey, Juan Pedro Martinez,
Ainhoa Perez Echepare

Klarinet Arjan Woudenberg,
Tom Wolfs, Stefan Woudenberg

Hoorn Laurens Otto,

Felix Peijnenborgh, Hugo Freitas

Fagot Hajime Konoye, Gretha Tuls,
Thomas Dulfer, Miriam Gussek

Percussie Jennifer Heins, Marianne Soroka,
Natalia Alvarez-Arenas, Goncalo Martins

Participatiekoren

Den Haag | Klapstuk – Theaterkoor Dario Fo
Enschede & Apeldoorn | Enschedees Concertkoor
Groningen | Toonkunskoor Bekker

Crew

Technisch producent Götz Schwörer

1° inspicieënt Mark Goossens

2° inspicieënt Luuk Bruininks

Geluid Maarten Houdijk, Jeroen Hoekstra

Zendertechnicus Sjoerd van der Worm, Iris Meier

Belichter Leon van Elk

Volgspotter Rob Nieuwint, Floris Sloos

Voorstellingsleider Bart van der Marel

Lichtprogrammeur Bob Walraven

Videoprogrammeur Mathijs Hinke

Kleding & kap- en grime

Assistent Kostuums Iris Elströdt

Kleedster Tess Hümmels, Donna Darius,
Judith van Ooijen, Feben Seyum

Kap/Grimeur Marissa Coster,
Laura Overheid, Stan Roobol

Kap/Grimeur stage Mikki Vijn, Terra Schilt,
Nikki Steenvoorden, Isabel Meijer, Robin Pels

Productie Theateralliantie

Productieleider Sam Kosterman

Coördinator bureau & programming
Jari Vegting

Regieassistent Ellen de Valk

Company manager Anouk Thijsseeling,
Amber de Vrieze

Repetitor Shintaro Kawahara, Andreas Hansson

Kinderbegeleider Quinten de Smedt

Financiële administratie Pieter Kaya, Mahmut Guler

Marketing

Sophie Braam, Fleur Bergenhenegouwen,
Karin Wijsmuller, Rozemarijn van der Ven,
Naile Güngör en Maud Kosterman

OPERA2DAY

Algemeen & artistiek directeur

Serge van Veggel

Muzikaal leider Hernán Schvartzman

Zakelijk leider Harm Witteveen

Casting Doldie Noorduijn

Marketing CMO Wim van de Laak

LUDWIG

Zakelijk leider Henry Vorseleman

Productie Tatiana Matveeva

Met dank aan

Atelier HNT | Stef Krull, Amanda van Marion,
Marijke Addink, Kiswati van Keulen,
Sushmita Ramsamoedj
Cultuur & Ondernemen, Jari van Winsen,
Levtec, Kloosterboer, Pieter Smit,
Gijs Kater Audio, Eventslight,
Anta BV, Atelier Perru
Absolute Delicious, Jaap Dieleman,
Claron McFadden, Gulmira Isabekova,
Alessandra Di Gennaro, Aline de Jong,
Het Polanentheater, Likeminds,
Generator Studio, Pustjens Percussion,
Nationale Opera & Ballet,
Internationaal Theater Amsterdam, Hellingman,
Schouwburg het Park Hoorn, Amare Den Haag,
Marquis Palmer, Formsbroker,
MILLK, Mink Pinster, Studio Room,
Joris van Bennekom, Marc de Groot,
Philip Ruitenbergh, Margot Kalse

*Met speciale dank aan de stuurgroeptheaters
en de deelnemende theaters van
de Theateralliantie en de Raad van Toezicht
van de Theateralliantie: Cees Langeveld,
Peter Prein, Martine Wouters, Trudy Sas*

THEATER
ALLIANTIE

• • • • • 2 2 2 2
• P P P • D D D
• E E E • A A A A
• R R R • Y Y Y Y
• A A A A

OPERA2DAY

Deze radicaal bewerkte *Zauberflöte* speelt zich af in een dystopische toekomst waarin een groep ultrarechtse conservatieve mannen, onder leiding van Sarastro, vasthoudt aan de macht. Voor vrouwen, jongeren en minderheden is geen ruimte bij deze machthebbers. Zelfs de koningin van de nacht, een oude feministe, wordt buitengesloten. Zij én haar prinsessendochter Pamina, vechten tegen de zittende machthebbers, beiden met duidelijk andere motieven voor hun strijd. Zij worden bijgestaan door prins Tamino en Papageno, een ganzenjager in dienst van de Koningin van de nacht. De nieuwe generatie is uit op het verstoten van de macht – op zoek naar een wereld waarin iedereen gelijk is en gelijke kansen krijgt en de aarde weer leefbaar wordt.

Tamino: een prins uit een ver land, verwend en naïef, wordt door de koningin op pad gestuurd om haar dochter te redden, krijgt een toverfluit mee om zichzelf uit

benarde situaties te redden, maar laat zich overtuigen door Sarastro om zijn kant te kiezen, wordt uiteindelijk door Pamina met beide voeten op de grond gezet.

Pamina: dochter van de koningin van de nacht. Wordt na de dood van haar vader ontvoerd door Sarastro en zijn mannen, is onverschrokken, zet zich af tegen

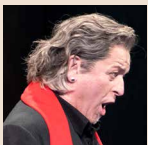
de heersende macht en is vast van plan samen met Tamino te vechten voor een genderneutrale wereld.

Koningin van de nacht: oude feministe, net zo machtslustig als Sarastro. Vindt heersen belangrijker dan familie.

Drie amazones: beveiligers van de koningin van de nacht, wellustige dames met oog voor mannelijk schoon.

Sarastro: conservatieve man die vasthoudt aan de macht, traditioneel denker.

Ordemeester: een oude hippie, beschermt Sarastro tegen opdringerige vreemdelingen

Monostatos: hoofd van de bewaking van Sarastro, een harde eenzame man.

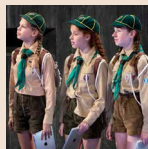
Drie bodyguards: beveiligers van Sarastro.

Papageno: een ganzenjager voor de koningin van de nacht, op zoek naar eten, drinken en een vrouw, wordt door de amazones op pad gestuurd met Tamino om Pamina te redden.

Papagena: doet zich voor als oude vrouw, om uiteindelijk te ontpoppen tot een mooie jongedame.

Drie knaapjes: leiden Tamino naar Pamina en behoeden de mens voor gevaar.

President: vader van Pamina, sterft in de ouverture.

3 JUN T/M 3 DEC '23

**Kijk voor de speellijst op:
WWW.MOZARTSZAUBERFLOTE.NL**